

Єднання
заради дії

fama
custom research agency

ДНІПРОВСЬКА ГРОМАДА

Дослідження локальних політик і програм:
ЯК ВПО ДОЛУЧЕНІ ДО ЖИТТЯ ГРОМАД?

ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТІВ

Директор Дніпровського міського територіального центру соціального обслуговування Дніпровської міської ради.

Головним напрямом діяльності є надання соціальних послуг особам, які перебувають у складних життєвих обставинах, громадянам похилого віку та особам з інвалідністю.

Начальниця управління соціального захисту департаменту соціальної політики Дніпровської міської ради.

Відповідає за виконання комплексних програм соціального захисту, затверджених Дніпровської міською радою в напрямку турботи про громадян пільгових категорій.

МІСЦЕВІ ЦІЛЬОВІ ПРОГРАМИ ТА ІНШІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

За інформацією, наданою інтерв'юерами, у Дніпровській громаді виявлено 6 цільових програм, одна з них безпосередньо орієнтована на ВПО. Жодна з програм не припинила діяти у 2022 році. Інших нормативно-правових актів, що стосуються ВПО, у громаді немає.

Під час розробки місцевих програм соціальної підтримки працівники ОМС враховують потенційну кількість отримувачів послуг пільгових категорій ВПО. На думку респондентів, немає необхідності змінювати програми для включення потреб ВПО, оскільки чинні програми містять послуги та заходи для вразливих категорій населення, які цілком задовольняють переселенців.

Близько 185000 осіб у громаді зареєстровані як внутрішньо переміщені. Станом на 1 січня 2023 року послугами Територіального центру скористалися 9992 підопічних (за останній рік кількість користувачів збільшилася на 2000), з них — 736 особи з-поміж ВПО. Серед переселенців 60 осіб отримали соціальну послугу з догляду вдома.

За словами директорки центру, частіше за послугами звертаються жінки.

Загалом фінансування програм не змінилося, проте у зв'язку з повномасштабним вторгненням відбулися скорочення статей бюджету на проведення свят та оздоровлення дітей у літніх таборах.

Департамент соціальної політики активно інформує про можливості місцевих програм через соціальні мережі (зокрема Facebook), сайт департаменту соціальної політики та міське телебачення. Крім того, можна отримати необхідну інформацію, зателефонувавши в управління. Територіальний центр соціального обслуговування також інформує про свої послуги через сторінку у Facebook.

Опис місцевих цільових програм громади, названих учасниками інтерв'ю

Назва програми/ Короткий опис	Чи діє наразі	Обсяг фінансування на 2023 рік, тис грн	Зміни в фінансуванні ¹
<p>Комплексна програма соціального захисту мешканців міста Дніпра на 2022-2026 рр.</p> <p>Соціальна підтримка сімей з дітьми, ветеранів, осіб з інвалідністю; підтримка комунальних закладів, що надають соціальні послуги.</p>	Так	Дані відсутні	Без змін
<p>Комплексна програма соціального захисту громадян міста Дніпра, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи</p> <p>Соціальні послуги та матеріальна допомога.</p>	Так	Дані відсутні	Без змін
<p>Програма підтримки учасників антитерористичної операції, осіб, які брали участь у здійсненні заходів національної безпеки і оборони, відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, бійців-добровольців та членів їхніх сімей м. Дніпра «Родина героя» на 2022-2026 рр.</p> <p>Пільги та соціальні послуги учасникам АТО та членам їхніх сімей.</p>	Так	Дані відсутні	Без змін
<p>Програма соціального захисту дітей-сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування, та дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у м. Дніпрі на 2021-2025 рр.</p> <p>Проведення заходів для дітей-сиріт, дітей позбавлених батьківського піклування та дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах.</p>	Так	Дані відсутні	Без змін

¹ За оцінкою інтерв'юєрів

Назва програми/ Короткий опис	Чи діє наразі	Обсяг фінансування на 2023 рік, тис грн	Зміни в фінансуванні ¹
<p>Комплексна програма з питань сімейної, гендерної політики, демографічного розвитку, попередження насильства в сім'ї та протидії торгівлі людьми на 2018-2022 рр.</p> <p>Психологічна та соціальна допомога постраждалим від торгівлі людьми, соціальний супровід чоловіків (жінок), які вчинили домашнє насильство.</p>	Так	Дані відсутні	Без змін
<p>Комплексна програма підтримки внутрішньо переміщених осіб на 2022-2026 рр.</p> <p>Інформаційно-роз'яснювальна робота, правова та психологічна допомога, надання тимчасового прихистку, продуктів харчування і товарів першої необхідності, гарячі обіди; компенсація витрат за тимчасове розміщення ВПО фізичним особам; компенсація за спожиті комунальні послуги під час розміщення ВПО закладам комунальної та приватної власності.</p>	Так	Дані відсутні	Без змін

² Джерело: <http://bit.ly/419VdzX>.

ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ВПО

За словами респондентів, у Дніпровській громаді не розділяють отримувачів послуг окремо на місцевих мешканців Дніпра та внутрішньо переміщених осіб. Кожен, хто має підстави згідно з законом користуватися програмами, може одержати необхідні послуги чи виплати.

У Дніпровській територіальній громаді внутрішньо переміщені особи можуть отримати такі послуги, як догляд вдома, соціальна адаптація, денний паліативний догляд, соціальне таксі, а також натуральну допомогу. Переважно їх надає Територіальний центр відповідно до Закону про соціальні послуги. Окрема ініціатива від співробітників Департаменту соціальної політики — створення Банку одягу.

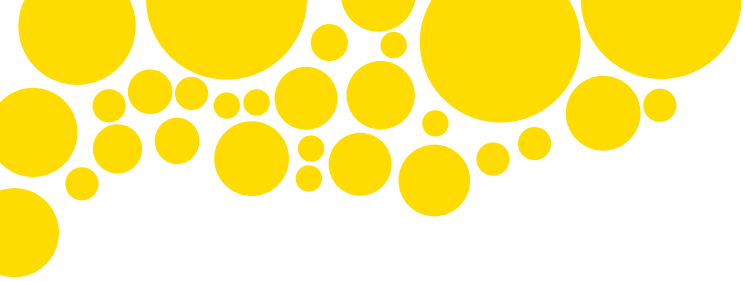
Найчастіше за допомогою звертаються переселенці похилого віку з Донецької, Луганської та Запорізької областей. Також у центрі збільшився запит на послугу кризового втручання серед усіх користувачів, зокрема серед ВПО.

Респонденти зазначають, що переселенці користуються тими самими соціальними послугами, що і мешканці міста.

” «Якщо людина, наприклад, має Чорнобильський статус, переїхала до нас і зареєстрована як внутрішньо переміщена особа, вона буде користуватися тими самими пільгами, якими користується чорнобилець міста Дніпра», — говорить (дослівно) начальниця управління соціального захисту департаменту соціальної політики Дніпровської міської ради.

”

³ Йдеться про постанову від 29 грудня 2009 р. № 1417. Детальніше: <https://bit.ly/3EtI2Qy>.

Для одержання послуг переселенці проходять ідентичну процедуру подачі заяви, додатково потрібна лише довідка ВПО.

Під час розподілу натуральної допомоги працівники Територіального центру передусім пропонують її ВПО.

Перешкода	Опис перешкоди
Відсутність реєстрації переселенця як ВПО у громаді	Щоб отримувати соціальні послуги так само, як і мешканці громади, необхідно бути зареєстрованим як ВПО. Втім, за словами респондентів, Територіальний центр соціального обслуговування може надавати послуги навіть без довідки.
Відсутність зареєстрованого місця проживання у громаді	Перешкода не зафіксована. Для отримання послуг достатньо мати довідку внутрішньо переміщеної особи.
Інфраструктурні перешкоди (головним чином — пересування містом)	Перешкода не зафіксована. Територіальний центр може забезпечити транспортом для надання певних послуг окремим категоріям. За потреби в закладі діє послуга соціального таксі.

НАЯВНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ПРАКТИКИ ВКЛЮЧЕННЯ ВПО ДО УЧАСТІ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Наразі планується створення Ради ВПО, до якої мають залучити активних мешканців з-поміж ВПО, громадські організації та благодійні фонди, що підтримують переселенців. Також учасники дослідження сподіваються, що внутрішньо переміщені особи, залучені до місцевого самоврядування, будуть ідентифікувати себе як дніпряни та допомагатимуть інтегрувати інших ВПО у громаду міста.

Висновок за результатом аналізу місцевих НПА:

Громада	Дніпровська
Всього проаналізовано місцевих НПА	7
Кількість НПА, які потребують змін	4
Статут	1
Кількість програм і рішень, що стосуються виключно ВПО	1
Програми соціального захисту окремих категорій громадян	3
Кількість програм і рішень, що містять заходи, спрямовані на допомогу дітям ВПО	2

Згідно зі Статутом територіальної громади міста Дніпра, затвердженим рішенням Дніпровської міської ради від 20.05.2020 №63/57, територіальну громаду м. Дніпро складають жителі, які мешкають на території м. Дніпра (члени територіальної громади). Однак Статутом не визначено, за якими ознаками встановлюється приналежність до членів територіальної громади.

Представники місцевої влади Дніпровської міської територіальної громади згадували програми, якими передбачені пільги та допомоги для окремих категорій громадян, зокрема якщо такі громадяни перебувають на обліку як внутрішньо переміщені особи.

Надання допомог окремим категоріям населення визначено Положенням про призначення та надання адресної матеріальної допомоги окремим категоріям громадян міста, затверджене рішенням Дніпровської міської ради від 19.10.2022 № 48/28. Зокрема цим положенням передбачено, що допомога надається окремим категоріям населення, які зареєстровані в м. Дніпро та опинились у складній життєвій ситуації. Однак положення, а також інші рішення місцевої влади не містять визначення, що жителі громади, які перебувають на обліку в місті як внутрішньо переміщені особи, прирівнюються до громадян, які зареєстровані в м. Дніпрі.

Водночас положенням передбачено, що внутрішньо переміщені особи для отримання допомоги мають надати копію «довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України». Таке формулювання не відповідає Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженому постановою КМУ від 01.10.2014 №509, та може створити перешкоди для отримання допомоги.

Успішні практики

У громаді прийнята Комплексна програма підтримки внутрішньо переміщених осіб на 2022–2026 роки, затверджена рішенням виконавчого комітету Дніпровської міської ради від 20.04.2022 [№421](#).

Діти з-поміж внутрішньо переміщених осіб та діти, які мають статус дитини, що постраждала внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, забезпечені безкоштовним харчуванням у 2023 році в закладах дошкільної освіти та закладах загальної середньої освіти.

Рекомендації:

1. З метою реалізації жителями Дніпровської міської територіальної громади, в тому числі внутрішньо переміщеними особами, які перебувають на обліку в Дніпровській міській територіальній громаді, права на безпосередню участь у місцевому самоврядуванні, внести відповідні зміни до Статуту територіальної громади міста Дніпра, затвердженого рішенням Дніпровської міської ради від 20.05.2020 [№63/57](#).
2. З метою усунення перешкод для отримання пільг і допомог окремими категоріями населення, в тому числі особами, які перебувають на обліку в Дніпровській міській територіальній громаді як внутрішньо переміщені особи, внести зміни до нормативно-правових актів, що визначають порядок надання пільг і допомог окремим категоріям населення Дніпровської міської територіальної громади, зокрема до Положення про призначення та надання адресної матеріальної допомоги окремим категоріям громадян міста, затвердженого рішенням Дніпровської міської ради від 19.10.2022 № 48/28 та Порядку надання щомісячної матеріальної допомоги сім'ям учасників антитерористичної операції, осіб, які брали участь у здійсненні заходів національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, які загинули або померли внаслідок поранення, контузії, каліцтва чи захворювання, одержаних під час участі в антитерористичній операції, осіб, які брали участь у здійсненні заходів національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, затвердженого рішенням Дніпровської міської ради від 23.03.2022 № 389, в частині розширення переліку документів, на підставі яких приймається рішення про надання пільг і допомог, копією довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Правове обґрунтування

Стаття 33 Конституції України. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання.

Стаття 5 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи засвідчує місце проживання внутрішньо переміщеної особи.

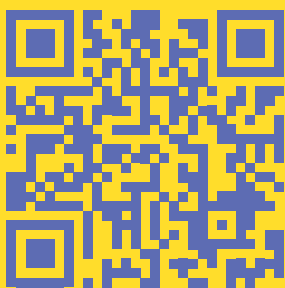
Стаття 2 Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні». Громадянам України, а також іноземцям та особам без громадянства, які на законних підставах перебувають в Україні, гарантуються свобода пересування та вільний вибір місця проживання на її території, за винятком обмежень, які встановлені цим Законом.

Стаття 3 Закону України «Про місцеве самоврядування». Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад.

Забороняється будь-яке обмеження права громадянина України брати участь у місцевому самоврядуванні, зокрема залежно від терміну проживання на відповідній території.

Запропоновані зміни також забезпечать приведення місцевих нормативно-правових актів у відповідність до положень статті 64 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також уникнути порушення, передбаченого статтею 119 Бюджетного кодексу України.

www.yednanniazaradyii.org.ua

Це дослідження стало можливим в межах програми «Єднання заради дії», що реалізується IREX разом з Благодійним фондом «Стабілізуєшн суппорт сервісез» та за підтримки Державного департаменту США.